

اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

بررسی مقوله پر خاشگری در خانواده

پری صیادی

کارشناس ارشد روانشناسی خانواده

چکیده

در مقاله‌ی حاضر به تعاریف مختلفی در خصوص پر خاشگری که در کودکان و نوجوانان وجود دارد پرداخته می‌شود. این افراد کسانی هستند که به طور نا خودآگاه فشارهای ناشی از محرومیت‌ها و ناکامی‌های خود را به صورت واکنش‌های حمله، تجاوز، رفتارهای کینه توزانه و پر خاشگرانه نشان می‌دهند. و دارای هوش کلی، متوسط یا پائین تر از متوسط اند. در این مقاله به مواردی که پر خاشگری بیشتر بروز می‌کند، ویژگی‌های افراد پر خاشگر، معتقدان به ذاتی بودن و رفتار اجتماعی آموخته شده پر خاشگری همچنین عوامل موثر در پر خاشگری که مهمترین آنها روش تربیت والدین، روابط خانوادگی و رسانه‌های گروهی است توضیح داده می‌شود. در ادامه راه‌های کنترل پر خاشگری نظیر پوزش و عذر خواهی، تماشای الگوی غیر پر خاشگر و آموزش مهارت‌های اجتماعی بیان می‌شود. راه‌های اصلاح پیشنهاد شده عبارتند از دادن آگاهی، اقدام به رشد فکری کودک، آشنا کردن به حقوق یکدیگر، آگاهی به زشتی امر، رفع ناکامیها، ایجاد محیط مناسب، آماده کردن و زمینه سازی برای دوستی‌ها و ایجاد سرگرمی. برای حفظ و اصلاح کودک و دور نگه داشتن او از خطرات و نگرانیها راه‌هایی پیشنهاد شده، که عبارتند از دور نگه داشتن از جنجالها، دوری از بد آموزیها و بها ندادن به لجبازیها. توجه به این روشها می‌تواند کودک را در زمینه کنترل پر خاشگری و ایجاد ارتباط با دیگران و همچنین حس احترام به پدر و مادر یاری نماید.

کلید واژه: خانواده، پر خاشگری، مدارس، والدین، کودکان.

مقدمه

کودکان و نوجوانان هر جامعه سرمایه‌های بنیادی آن هستند و بقای هر جامعه و وضع آن بیش از هر چیز بر کودکان و نوجوانان آن پایدار است و میزان علاقه‌ی مسئولان امور هر کشور را نسبت به جامعه‌شان «در حال و آینده» از میزان توجه و مراقبت آنها به کودکان و نوجوانان و تلاش برای بهره‌مند ساختن آنها از یک زندگی سالم و مطلوب به راحتی می‌توان دریافت. به عبارت دیگر میان سعادت جامعه و وضع برخورداری کودک و نوجوان از زندگی سالم و لذت بخش رابطه مستقیم وجود دارد. نوجوان در اجتماع زندگی می‌کند و به عنوان یک موجود اجتماعی باید بتواند با آن سازگار شده، عدم سازگاری فرد با محیط زندگی در نهایت به نابودی او منجر خواهد شد و همچنین این عدم سازگاری به ناکامی وی منجر می‌شود. واکنشهای افراد در مقابل ناکامی بسیار متفاوت است زیرا عوامل ناکام کننده و شخصیت فرد ناکام شونده دامنه بسیار گسترده دارند. در مجموع می‌توان گفت که پاسخ ناکامی پر خاشگری است پر خاشگری یعنی رفتار خشن و تند به هنگام عدم سازگاری با موقعیت. اینگونه رفتارها در زندگی روزمره ارتباط بسیار نزدیک با ناکامی دارد. «پر خاشگری می‌تواند ناکامی‌های فشرده را رها سازد و نوعی تخلیه روانی و تسکین موقتی برای فرد فراهم آورد. اما پایان آن نیز معمولاً رضایت بخش نیست به هنگام مواجه شدن با ناکامی باید آن را بصورت یک مسئله مطرح کرد و به دنبال راه چاره گشت. پر خاشگری ممکن است مستقیماً خود مانع هدف قرار گیرد یا تغییر مسیر دهد و چیز دیگری را هدف قرار دهد یا حتی بطرف خود فرد برگردد. مثلاً کودک اسباب بازیهای خود را به اطراف پرتاب کند یا خود را کتک بزند، برخی از خود کشیهای جوانان به هنگام مواجه شدن با ناکامی بیانگر همین تغییر مسیر پر خاشگری است. تغییر مسیر پر خاشگری ناخود آگاه انجام می‌گیرد آن موقعی است که ناکام شونده از برانگیختن خشم طرف مقابل بیم دارد» (گنجی ۱۳۷۲ ص ۱۹۱).